

מבשר טוב

סעודה ג'

פרשת יתרו תשע"ו

שבת שבע ברכות

לנכדת אדמו"ר שליט"א

א

בפסוק "וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ד' את ישראל ממצרים"

וברש"י הק' פירש "מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק".

וכבר תמהו בזאת כל המפרשים דהרי בפסוק עצמו מבואר הטעם שבא משום ששמע כי הוציא ד' את ישראל ממצרים ומדוע הוצרך רש"י להוסיף ששמע קריעת ים סוף ומלחמת עמלק.

והנה ימים אלו הם ימי השובבי"ם אשר ידוע מהקדמונים ומהאר"י ז"ל דימים אלו מתוקנים לקדושה ולתיקון החטא הידוע ח"ו, אשר רוב בני אדם אינם ניצלים לגמרי ממנו וכל אחד צריך תיקון בענין זה, ורואים ממה שכתב רש"י ז"ל על יעקב אבינו ע"ה [בראשית כט] שאמר "כחי וראשית אוני היא טפה ראשונה שלו שלא ראה קרי מימיו" עכ"ל, והיינו שהיה יעקב אבינו ע"ה מהיחידים השמורים בענין זה שלא פגם מימיו כלל, וישנם יחידים בדור שלא נכשלו בזה כלל אך רוב אנשים צריכים לתקון בזה החטא.

והנה אא"ז בסה"ק תולדות אדם הביא מה שאיתא בסה"ק מנורת המאור וזל"ק: "עד מתי מאנת לענות מפני וכו'. (שמות י ג). בדרך רמז נוכל לומר, כי להתנהג בתענית וסיגופים, אינו ראוי רק אם התענית הוא מפני שאינו מתאוה לאכול, ומרוב התענוג בתורה ומצוות. אבל מי שצריך לאכול ואינו אוכל, אזי מענה את גופו, וצריך ליתן דין וחשבון, כי ה' שוכן בקרבו. וראיתי בספר מנורת המאור (עי' חרדים פס"ג), שהוא היה קדמון, ואמר: "תעניתים וסיגופים מעשה תעתועים המה". וגם איתא בתנ"א (עי' תנחומא בראשית ב): כיבוד שבת אחד עדיף יותר מאלף תעניתים" עכ"ל"ק.

וזהו באמת מיסודם של הבעל שם טוב הק' ותלמידיו זי"ע אשר בדורות אלו ביטלו כל התעניות והסגופים אשר איתא מהקדמונים כמו מהרוקח ומספר הקנה ועוד ספרים קדושים כמה תעניות וסגופים וייסורים צריך לכל חטא ופגם ועוון, אמנם מחמת חולשת הדורות ביטלו כל אלו משום שמביא לידי רפיון בתורה ועבודת השם ונמצא שכרו יוצא בהפסדו וזהו מה שכתב התולדות אדם דכהיום תעניות וסגופים מעשה תעתועים הם.

ואולם יש לתמוה שהרי מאחר דהכלל הוא ואחד מיסודות האמונה הוא ש"זאת התורה לא תהא מוחלפת" ושום דבר אחד מן התורה לא יתבטל לעולם, א"כ יש לבאר היטב כיצד נוכל כל אחד לתקן כל מה שעבר עליו ובפרט בענייני קדושה אשר צריך כפרה ותקון גדול מאחר דאין שייך כהיום ענין התעניות וסגופים וגלגולי שלג וכדו' וכיצד יגיע כל אחד לתיקונו לפי אלו הדורות החלושים.

ב

ונראה לבאר הענין ונקדים בזאת דברי החתם סופר בפרשה שביאר ענין שיתרו שמע ובא ונתן עצה למשה רבינו ע"ה, וזל"ק: "וישמע יתרו, מה שמועה שמע ובא קריעת י"ס ומלחמת עמלק, וקשה מה לשון שמע ובא, ותו הא מפורש בקרא מה שמועה שמע כי הוציא ה' את ב"י ממצרים, וי"ל דהעיקר כי יתרו חטא קצת במה שהיה מיועצי פרעה להרע לישראל אעפ"י שיעץ לטוב כמבואר בש"ס [סוטה י"א]. מ"מ הנטפל לעוברי עבירה נותני' לו עונש

א

כעוברי עבירה [מכות ה' ע"ב], ואעפ"י שכבר מזמן רב עשה תשובה ופירש מע"ז, מ"מ עכשיו ששמע קריעת י"ס מזה נודע מדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה בדבר אשר זדו עליהם, א"כ הבין שגם תשובתו מחטאו צריך להיות ממש מדה במדה מאז נתן אל לבו להטיב לישראל בעצה טובה לכשיצטרכו לו כמו שחטא שנטפל ליעץ רעה אבל מ"מ לא מצא בנפשו שום חיוב שיהי' צריך לנוע ממקומו אל ישראל ולראות מה יצטרכו כדי ליעץ להם, ודי שהוא מוכן להטיב להם אם יצטרכו לו ויגיעו למקומו אבל מנ"ל שמחויי' לעזוב מולדתו ועמו בעבור זה ומכ"ש לילך אל מדבר נחש שרף ועקרב עד ששמע ג"כ מלחמת עמלק שנעקר ממקומו ת' פרסה להרע לישראל, אז נשא ק"ו בעצמו אם להרע כך להטיב לא כ"ש, ע"כ כשמע קריעת י"ס וגם מלחמת עמלק ב"א דייקא כי לולי כן הי' מתגייר בארצו ולא בא לכאן" עכ"ל.

ונבאר דבריו הקדושים דהנה איתא בגמרא סוטה [יא.]: "א"ר חייא בר אבא א"ר סימאי שלשה היו באותה עצה בלעם ואיוב ויתרו בלעם שיעץ נהרג איוב ששתק נידון ביסורין יתרו שברח זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית" ע"כ, ומדברי הגמרא משמע דאף שהוא ברח וזכה שמבני בניו ישבו בלשכת הגזית מכל מקום עדיין נחשב שהיה באותה עצה משום שלא נתן עצה לשחררם שיעלו לארצם ארץ כנען מאחר שכל חששם של המצרים היה שאמרו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונלחם בנו ועלה מן הארץ א"כ היה יכול ליתן עצה שישחררו אותם שילכו לארצם.

ואמנם הטעם שלא נתן יתרו אותה העצה משום שסבר שאין שייך שישחררו המצרים את בני ישראל שהרי ידוע דברי חז"ל שלא היה מעולם עבד שברח ממצרים עד שיצאו בני ישראל וא"כ סבר בלעם דזה אין שייך להוציא עם שלם ממצרים.

ועוד סבר יתרו שאף אם בגוף אולי שייך שיצאו בני ישראל אך בנשמה ובנפש הרי הם מחוברים למצרים שהרי היו ישראל שקועים במצרים במ"ט שערי טומאה והיו קשורים בנפשם להמצרים ולכך סבר דאין טעם להוציאם ממצרים מאחר שבנפשם ורוחם הם קשורים ושקועים בטומאת מצרים.

ובאמת אכן מצינו שאף אחר שכבר יצאו וכשהיו במדבר כמה פעמים היו מישראל שקטרגו ואמרו "נתנה ראש ונשובה מצרימה" והיינו משום שעדיין נשאר בהם קצת מן הרושם של מצרים שהיו עדיין קשורים קצת בזכרון מצרים, ונראה לומר דמשום כך היו צריכים בני ישראל לשהות במדבר ארבעים שנה עד אשר תמו כל הדור משום שכל זמן שהיה להם עדיין אפי' קצת שייכות למצרים לא היו יכולים ליכנס לארץ הקדושה ולכך שהו כל כך במדבר, וזה היה סברתו של יתרו שלא נתן עצה להוציא את ישראל ממצרים משום שסבר שאינו שייך שיצאו משם לא בגוף ולא בנפש כמו שנתבאר.

ג

ואמנם כעת כאשר שמע יתרו כי הוציא ד' את ישראל ממצרים ואף שלא היו עבדים יכולים לברוח ממצרים הרי אפ"ה הוציא ד' את ישראל ממצרים, ואף בנפשותם יצאו ממ"ט שערי טומאת מצרים, הרי מיד נקפו ליבו שהרי רואים ששייך יציאת ישראל ממצרים וא"כ הרי מעתה צריך כפרה למפרע על שלא נתן מתחילה עצה להוציאם משם לארץ ישראל.

ומעתה מאחר שבא להרהור תשובה לשוב על כך שלא נתן עצה הטובה חשב בליבו כיצד יעשה תשובה, ואז כאשר שמע מקריעת ים סוף שהיה בבחינת כי בדבר אשר זדו עליהם שבקדרה שבשלו בה נתבשלו היינו דמאחר שהמצרים טבעו כל זכר במי היאור לכך נענשו מידה כנגד מידה שהם עצמם נטבעו בים סוף.

ומזאת הבין יתרו דיסוד תשובתו הוא דוקא מעין חטאו וכמו שאיתא בגמרא היכי דמי תשובה באותו מקום ובאותה אשה וכו' והיינו שצריך להיות התשובה כעין שהיה החטא וא"כ הבין יתרו דמאחר דנכשל בכך שלא נתן העצה טובה בעבור בני ישראל כמו כן צריכה להיות תשובתו שיהא נותן עצות טובות ויעזור לזולתו בעצה טובה.

וענין עצה טובה הוא דבר גדול מאד וכמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה [שער שלישי אות נד]: "וחייב אדם לחשוב מחשבות להעלות עצות הגונות ומתוקנות לחברו, וזה אחד מעיקרי דרכי גמילות חסדים, שנאמר (משלי כז, ט): שמן וקטרת ישמח לב ומתק רעהו מעצת נפש" עכ"ל.

וקבלתי מהרב מפוניבז' זצוק"ל ששמע מרבו החפץ חיים ז"ע שהספר שערי תשובה לרבינו יונה אינו רק ספר מוסר אלא ספר הלכה, ונמצא מדבריו דאחד מעיקרי גמילות חסדים הוא להעלות עצה הגונה לחבירו.

ובאמת ליתן עצה אמיתית והגונה לחבירו אינו דבר של מה בכך, ושמעתי בשם צדיק אחד בדורות קודמים שהיה יושב ומקבל אנשים לעצה ולברכה ואח"כ היו כל מלבושיו רטובים מזעה והיה צריך להחליף כל מלבושיו ותמיהו משמשיו בקודש על כך שהרי לא עשה מאומה כי אם ישב וקבל אנשים, וענה להם: "וכי אתם חושבים שאפשר סתם לענות וליתן תשובה ליהודי על שאלתו אלא צריך מקודם לצאת לגמרי מעצמו וליכנס בתוך הרגשתו של חבירו ולהבינו לעומק הרגשת ליבו, ואח"כ לחזור ולהיכנס בעצמו ולענותו לפי דעת תורה העצה הנכונה הרי שצריך לפשוט את עצמו מעצמיותו ואח"כ לחזור לעצמו וחזור חלילה וזהו עבודה קשה עד מאד" עכ"ד.

ובסה"ק שפתי צדיק ביאר מה שנכתב בתורה בפרשת בא ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש וכו' וזל"ק: "ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי וגו' למוקש וגו'. לימוד גדול אף שלא נתקיימה עצתם מכל מקום כיון שיעצו כהוגן זכו שתאמר בתוה"ק דבריהם, אף שבגוי אין מחשבה טובה מצטרף אבל דיבור טוב עושה רושם, ומכל שכן ישראל שמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה נחוץ שיתאמץ שיהיו לו תמיד מחשבות ודיבורים טובים, מכאן רא' לשיטת רש"י דאף שאין מועיל מחשבה מועיל דיבור" עכל"ק.

הרי נתבאר עד כמה גדול הענין ליתן עצה טובה והוגנת לחבירו ואף שלא יקיים אותה מכל מקום הוא מחוייב לעזור לו, ומאידך כמה צריך ליזהר שלא ליתן עצה שאינה טובה ח"ו, וכמו שאיתא בוידוי "יעצנו רע" ורואים עד כמה חמור ענין זה של עצה טובה לחבירו, וח"ו באם יש בידו להושיע לחבירו ולייעצו בעצות טובות ובמילות עידוד וכדומה ואינו עושה כן הרי ח"ו בכלל "לא תעמוד על דם רעך" מאחר דבידו לעזור ולהציל, ובודאי מידה טובה מרובה כאשר מיעצו ועוזרו הרי הוא כבחנינת מחיה מתים במאמרו והוא עומד לעזרת ישראל וזוכה להשפעות גדולות מאת השי"ת.

ועד כדי כך גדול ענין עצה טובה לחבירו שמצינו שלא נתגלה הקב"ה לאברהם אבינו אחר המילה אלא בחלקו של ממרא כדכתיב "וירא אליו ד' באלוני ממרא" ופירש רש"י לפי שהוא נתן לו עצה על המילה לכך זכה ונתגלה אליו בחלקו.

וביאור הענין שהלך אברהם אבינו ע"ה להתיעץ על המילה לא משום שנסתפק ח"ו לקיים מצות השי"ת, אלא שכל עניינו של אברהם אבינו ע"ה היה בעבור להפיץ אלקותו יתברך בעולם, וחשש שמא אחר המילה יגיע למדרגה הגבוהה מאד ולא יוכל להיות לו שייכות לעולם כלל, ולכך הלך ליטול עצה משלשת רעיו כדי שיהא לו עדיין שייכות עמהם.

והנה שאר רעיו לא רצו ליעץ לו שימול ורק ממרא נתן עצה על כך ומבואר בסה"ק [וירא תרלד] וזל"ק: "באלוני ממרא שנתן לו עצה על המילה כו' ולמה נכתב זה ומה שבח לממרא שהשיאו למול כי מה איכפת לי'. אך ודאי הבינו כי ע"י המילה שנכרת ברית להיות מיוחד הוא וזרעו להשי"ת להיות נבדל מכל האומות ולזאת לא הסכימו ענר אשכול. אבל ממרא האמין כי כך צריך להיות ושאינו כדאי להתדמות אליו והסכים עמו אף שידע שיתרחק עי"ז ועי"ז דוקא זכה להתקרב ונגלה בחלקו והי' לו שייכות עי"ז הריחוק עצמו והוא ללמד לכל איש ישראל שאין אדם יכול לעשות דבר רק ע"י שמתבטל לכלל ישראל וצריך לגמור בדעתו שאם יהי' כבוד שמים יותר בחבירו הוא מבטל עצמו וכל אשר לו וע"י זה יוכל למצוא מקום תמיד וז"ש מי שממעט כבוד עצמו ומרבה כבוד שמים כבוד שמים מתרבה וכו' מתרבה והוא כנ"ל" עכל"ק.

ונתבאר מדברי קדשו שזה עצמו היה הנסיון של ממרא שהרי לעצמו היה יותר טוב שלא ימול אברהם את עצמו כדי שלא יהא נבדל מהם שהרי אחר המילה נתעלה לדרגה אחרת לגמרי, ואפ"ה אף שלעצמו לא היה טובה העצה מכל מקום נתן לאברהם אבינו העצה לימול והקריב מעצמו, ולכך זכה ונתגלה השי"ת דוקא בחלקו.

ואיתא מהרה"ק הרבי ר' בונם מפשיסחא זי"ע שפירש מאמר חז"ל כל המתפלל על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה, ופירש הרה"ק דהכוונה היא שהוא צריך לאותו דבר היינו שבעבורו עדיף שחבירו לא יושע שזה כנגד טובת עצמו וכגון אם פתח הוא איזה חנות ופתח חבירו כנגדו והנה בזה הרי טובתו לכאורה הוא שלא תהא הצלחה לחבירו ואעפ"כ הוא מתפלל על הצלחת חבירו ואף על חשבון הצלחתו שלו, אזי הוא זוכה שיהא הוא נענה תחילה.

וזל"ק: [קול מבשר ח"ב]: "וה'פקד את שרה כאשר אמר וכו' (בראשית כ"א א). ברש"י ובמס' ב"ק (ד' צ"ב), סמך פרשה זו, ללמדך, שכל המבקש רחמים על חבריו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה, שנאמר (כ' יז), ויתפלל אברהם וגו' וירפא אלקים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו וילדו. וסמך ליה, וה'פקד את שרה, שפקדה כבר קודם שריפא את אבימלך. (ע"כ לשון רש"י). משמע, דאם אינו צריך לאותו דבר אינו נענה, ואמאי? הא על כל פנים צריך להיות לו שכר שהתפלל על חבריו. ואמר הרבי רבי בונם זצלה"ה זי"ע, דהפירוש הוא כך, מכאן למתפלל על חבריו והוא צריך לאותו דבר. המדובר, שחבירו שהוא עכשיו בצרה, יהיה טוב למתפלל שחבירו ישאר באותה צרה. והפירוש 'והוא צריך לאותו דבר' היינו, שהמתפלל למעשה צריך שחבירו ישאר 'באותו הדבר', ואעפ"כ מתפלל על חבריו שיצא מצרה זו - הוא נענה תחלה. ודבר זה ראייה מאע"ה. דלמעשה אע"ה היה צריך שאבימלך ישאר בעקרותו, בכדי שלא יאמרו ליצני הדור שמאבימלך נתעברה שרה, כמו שבאמת הליצנים דברו כך. ואעפ"כ התפלל עליו שירפא מעקרותו, משום זה נענה תחלה" עכ"ל"ק.

ובסה"ק חתם סופר [בפתיחה לחלק יורה דעה] איתא על הפסוק "המכסה אני מאברהם אשר אני עושה" דהנה במשנה איתא באבות מאמר רבי פנחס בן יאיר: "פרישות מביאה לידי טהרה, טהרה מביאה לידי קדושה, קדושה מביאה לידי ענוה, ענוה מביאה לידי יראת חטא, יראת חטא מביאה לידי חסידות, חסידות מביאה לידי רוח הקודש" ונמצא דדוקא על ידי הפרישות זוכה בהמשך לרוח הקודש והנה אברהם שהיה נביא בעל רוח הקודש הרי היה בעבור נבואתו צריך לפרישות וכו', אמנם הוא נתגבר על רצונו העצמי לפרישות והלך ונתחבר עם בני העולם כדי לפרסם שמו ואלקותו יתברך בעולם, ולכך זכה ונאמר עליו "המכסה אני מאברהם אשר אני עושה" שזכה לגילויים גדולים וכמו שנאמר אז דברת בחזון לחסידך" עכ"ל"ק.

והיוצא מן הדברים עד כמה צריך שיהא האדם נזהר בזה שיהא רגיל ליתן עצות טובות ולגמול חסדים עם חבריו בכל האופנים ולא יהא דורש טובת עצמו אלא בעבור חבריו ובזה יזכה שישפיע לו הקב"ה כל טוב ולא יפסיד כלל וכמו שנתבאר.

1

ונמשיך לבאר דברי החתם סופר דיתרו הבין שמאחר שחטאו היה שלא נתן עצה לטובת ישראל א"כ תיקונו הוא שיהא נותן עצות טובות ויגמול חסדים, אלא סבר שיכול לעשות כן בביתו ובמקומו שיבואו אליו לבקש עצות טובות, שהרי כהן מדין היה והיה איש ידוע.

אלא שכאשר ראה מלחמת עמלק הבין שאין יכול לתקן בביתו, דהנה מלחמת עמלק הוא לעולם ועד, ובכל דור ודור יש לך אומה שהם השונאי ישראל שבעולם, ואמנם כאן ראה שעמלק אינו מסתפק במה שהוא שונא בביתו שהרי היה יכול לצפות ולחכות עד שיגיעו בני ישראל לסביבתו ואז להלחם בהם, אלא הלך מעצמו עד המדבר בכדי להלחם בבני ישראל אף שלא היה להם עמו שום ענין וקשר מכל מקום מעצמו נתעורר צד הטומאה לבוא ולהלחם עם צד הקדושה שהם בני ישראל והלך לזאת מרחקים עצומים עד המדבר להלחם עם ישראל מרפידים.

והנה ידוע הכלל "מאויבי תחכמי ואיתא בספר חובת הלבבות שצריך האדם ללמוד מהצד דטומאה ומהיצר הרע עד כמה התלהבותו שמלהיב אנשים לעבירה וכדומה ומכניס חשק ורצון לצד הטומאה, ומזה צריך האדם עד כמה צריך להכניס רצון וחשק לצד הקדושה.

וכמו כן למד יתרו ממלחמת עמלק דמאחר וראה שלא הסתפק עמלק במה שיושב בביתו ושונא את בני ישראל אלא הלך והטריח עצמו עד המדבר בכדי להציק לבני ישראל ולגלות שנאתו ועברתו שמרה נצח, הרי מכל שכן בצד הקדושה ג"כ לא סגי במה שישב בביתו ויתן עצות טובות לזולתו אלא צריך לטרוח עצמו עד המדבר ושם לבוא לעזרת בני ישראל, ועל כן הטריח עצמו ובא עד המדבר ונתן שם עצה טובה למשה ולישראל וזהו פרשת "ואתה תחזה" שנתן לו עצה שימנה שרי אלפים ושרי מאות וכו'.

וזהו הביאור בדברי רש"י מה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק ואמנם יסוד הדברים היה ששמע שהוציא השם את ישראל ממצרים וכנאמר בקרא ומזה שראה ששייך שיצאו ישראל ממצרים א"כ נקפו ליבו אותו על שלא נתן העצה טובה לישראל.

ואמנם דרך התיקון ביאר רש"י דמה שמועה שמע ובא היינו מדוע היה צריך דוקא לבוא על זה התירוץ קריעת ים סוף שמזה למד דהתיקון הוא מעין הקלקול וצריך לתקן בכך שיתן עצה טובה לזולתו, ואמנם ממלחמת עמלק למד שלא די בכך שיתן עצות טובות בביתו ובמקומו אלא צריך להטריח עצמו ולילך אל המדבר אצל בני ישראל ושם לייעץ להם ובזה זכה לבוא לתיקון השלם.

והנה בימים הקדושים אלו ימי השובבי"ם אחד מעיקרי התיקוני התשובה הוא בבין אדם לחבירו שיהא עוסק בגמילות חסדים ובנתינת עצות טובות לחבירו שכמו שנתבאר מרבינו יונה שהוא מעיקרי גמילות חסדים וכן בשאר עניינים יהא גומל חסדים טובים לעמו ישראל.

וזוהו תיקון גדול בימים אלו אשר כידוע ענין החטא הידוע הוא שנחשב בבחינת הורג נפשות כאשר נתפזרו ניצוצי הקדושה רח"ל וגורם לסילוק השכינה מישראל, וכן איתא על זה שגורם מיתת הצדיקים ח"ו, ואמנם בזה שהוא גומל לחבירו טובות ומייעצו ומעודד את בני ישראל במילות טובות הרי בודאי עי"ז הרי הוא גורם להחיות נפשות ישראל ובזה הרי הוא מתקן החטא בשרשו והוא ג"כ במידה כנגד מידה שכנגד מה שנחשב לממית ח"ו מעתה הרי הוא מחיה נפשות ישראל ובזה זוכים להשראת השכינה ולתיקון השלם.

ח

ועוד ענין תיקון גדול לימי השובבי"ם הוא מה שנתבאר בשבועות הקודמים והוא על ידי יגיעת התורה וכדאיתא בספרים הקדושים שהרי הפגם הוא במוח ולכן דוקא על ידי לימוד התורה ביגיעה שמיגע את מוחו להתרכז בלימודו בזה זוכה לתיקון המוח ולתיקון הקדושה.

ואולם ביותר הענין גדול בפרט בשבת קודש שכבר הבאנו לעיל מאמר זקניי בסה"ק תולדות אדם שהביא מהקדמונים דכיבוד שבת אחד עדיף יותר מאלף תעניתים.

ואמנם יש לדייק בדבריו דכתב שיהא כיבוד שבת והיינו שיהא מכבד השבת ולא שיהא מכבד ומענג את עצמו אלא את השבת והיינו שיהא מנצל את השבת כדבעי לתורה ועבודת השי"ת ולא כאותם שמנצלים יום השבת קודש למנוחה ולנוח מנוחת הגוף בשינה יתירה או לביקורים או טיולים וכדומה שזה אינו בכלל מענג את השבת אלא מענג את עצמו אלא צריך שיהא יום קדוש הוא מבואר ועד צאתו שיעסוק בו בתורה ותפילה ועבודת השי"ת וכדאיתא בתנא דבי אליהו שבת יעשה כולו תורה ואז חשיב שמענג את השבת ובודאי אז זוכה לתיקון הנפש.

וכן כתב להדיא בספר של"ה הקדוש וז"ל: [מסכת שבת מצוה לז]: "וארוז"ל (שבת קיח, א), כל המענג את השבת, ולא אמרו כל המענג בשבת, כי האדם לא יהיה כוונתו על עצמו לענג, רק יעשה העונג בשביל כבוד שבת, זהו וקראת לשבת עונג, שתקרא להשבת עונג. כענין מי שמזמין אורח חשוב וגדול שעושה סעודה לכבודו, ובלא האורח היה קשה עליו ההוצאה והתענוג. וכן פירש הזוהר (ח"ב מז, א) וקראת לשבת, דיזמין ליה לפתורא מתתקנא כדקא יאות במיכלא ובמשתיא וכסות נקייה. ועל כן אותן הממלאין בטנם כסוס וכפרד אין הבין, לילך אחר הערב, ורווחא לבסומא שכיחא, ואחר כך מרוב מאכלם נופל תרדימה עליהם ומבלים מוחם, אלו אין נקראים מענגים את השבת, אלא הם מענגים את עצמם בשבת. על כן יכלכל דבריו במשפט, והחכם עיניו בראשו, כשיושב לאכול בבוקר, אף על גב שיאכל וישתה כראוי, אין הכוונה למלאות בטנו, כי לא מנוחה ועונג יקרא לזאת, אלא איבוד המאכל והגוף, גם הפסד לנפש שלא יוכל לעמוד על עמדו מרוב שביעתו כדי לעסוק בתורה ובמצות כאשר ביארנו. אבל הענין הוא שיאכל וישתה בשמחה ובטוב לבב מאכל טוב ויפה מוטעם ומתוקן קל העיכול מעט הכמות ורב האיכות, ובלבד שלא ימלא כריסו. וישתה שתים שלוש כוסות של יין לשמח את לבו, הכל לפי מה שהוא אדם. ויקום מתוך שמחת אכילתו לקבוע לימודו, או ישן מעט לנוח ראשו ואבריו, ואחר כך ישב ללמוד נושא ונותן בעומקה של הלכה כפי השגתו והבנת שכלו. עד שיגיע זמן המנחה, ויתפלל תפלתו כראוי ויפטר לשלום. ויתקן מאכל שולחנו לאכול סעודה שלישית, ויאכל אותה בשמחה ובטוב לבב לקיים וקראת לשבת עונג, וימשוך בה זמן הראוי לו, ויזכור דברי תורה בתוך השלחן כאשר כתבנו, ויברך על מזונו בכוס של יין, ויפטר לשלום ללמודו או לבית הכנסת לסדר שירות וזמירות לנורא תהילות יתברך ויתעלה, הכל לפי המקום ולפי הזמן. וכן כתב האבודרה"ם בשם חכם אחד, שזה טעם אחד על דרך הנגלה מה שציוונו הש"י לאכול שלוש סעודות, כי אז לא ימלא בטנו כשידע שיש לו עוד סעודה לאכול, והחכם עיניו בראשו. אמנם כשידע שלא יהיה עוד סעודה, אז ימלא בטנו ומוחו מזוהם ונופל לתרדימה ומבטל מהתורה ומהדביקות, כי שבת קודש הוא ויתדבק בקדושה" עכ"ל, ומבואר מדבריו הקדושים מה שנתבאר דעיקר העונג שבת צריך שיהא בתורה ועבודת השי"ת לנצל יום קדוש זה לתורה ועבודה.

ט

ועד כמה כח השבת קודש לכפרה מבואר בגמרא שבת [קיח:]: "מר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה [כדור] אנוש מוחלין לו שנאמר אשרי אנוש יעשה זאת וגו' מחללו אל תקרי מחללו אלא מחול לו".

ובט"ז [רמב"ק] כתב לבאר הגמרא וז"ל: "בטור הביא גמרא דכל כתבי כל המשמר שבת כהלכתו אפי' ע"ז כאנוש מוחלין לו איכא למידק אי לא עשה תשובה שבת מאי מהני ואי עשה תשובה שבת ל"ל. ונראה דמיירי שעשה תשובה אלא דתשובה לא מהני שיהא מוחלין לו כדאיתא בפרק יה"כ עבר על כריתות ומיתות ב"ד תשובה תולה ומיתה ממרקת קמ"ל כאן דאם בעשותו תשובה שומר שבת כהלכתו מהני תשובה שיהא נמחל לו" עכ"ל.

והרי מדבריו להלכה למעשה דכח השבת קודש לכפרה כאשר שומר שבת כהלכתו היינו שכאשר עושה תשובה מהני לו ואינו צריך לכל החלוקי כפרה ונפטר מכל הייסורים שצריך בשאר העוונות החמורים וכדאיתא שם בגמרא דעבר על כריתות ומיתות ב"ד צריך ייסורים ומיתה וכו' וכ"ש בחילול השם שקשה עד מאד כפרתו ואולם בכח השבת קודש שמכפר הכל, וזהו הכוונה שאף אם עבד ע"ז כדור אנוש והרי עונשו בסקילה וכריתות ואעפ"כ על ידי השבת יתכפר לו הכל באם ישמרנו כהלכתו.

והנה במשנה באבות איתא הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכן של מצוות, ואמנם בפירושו המשניות להרמב"ם כתב דאף שבהמצוות אין אדם יודע מי יותר חשובה, אולם אצל אותם האיסורים שנאמר בהם עונשים הרי שפיר אפשר לידע לפי העונש גודל הענין וחומרת הדבר וז"ל: "והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכן של מצוות", דהיינו דווקא במצות עשה, שבהיות שאי אתה יודע מתן שכן אי אפשר לדעת מהי קלה ומהי חמורה, אבל במצוות לא תעשה שמבואר עונשן בתורה, מתוך חומר עונשם אפשר לדעת מה חמור יותר ע"כ.

והנה יום הכפורים שהוא זמן כפרה לכל ויום קדוש ונורא הוא, ואולם להנתבאר הרי מאחר דיום כפור ענשו אינו אלא בכרת ואילו שבת קודש ענשו בסקילה ומוכח מזה דהשבת עוד יותר גדול מיום הכפורים.

ואלא דהעולם מחמת ההרגל רגילים כבר ליום השבת קודש ואין מתרגשים כל כך מאחר דבא בכל שבוע, וכמו למשל בקידוש החמה שרואים שבני אדם מתרגשים עד מאד ועושים שמחה גדולה ועסק גדול משום שבא אחת לעשרים ושמונה שנים, כאשר כל ברכתו הוא ברכת עושה מעשה בראשית שעושים גם על ברקים ורעמים אולם קידוש לבנה שעושים פעם אחת בחודש אין עושים כ"כ עסק מזה וזהו מחמת רוב ההרגל וכמו"כ בשבת קודש מאחר שבא בכל שבוע אין מתרגשים כ"כ כמו ביום הכפורים.

ואולם לאמיתו של דבר ודאי דיום השבת קדוש הוא ביותר בקדושה הכי גדולה וגדול עד מאד כח הכפרה בו כמו שנתבאר וכל זה הוא דוקא כאשר משמר השבת כהלכתו וענין "כהלכתו" הוא כמו שנתבאר כאשר שומר הזמן היקר של שבת קודש ומנצלו לתורה ביגיעה ולתפילה ולעבודת השי"ת ואז בודאי זוכה לכפרה גדולה ועצומה.

,

וביותר זוכים לכפרה ולתשובה שלימה בעת סעודה שלישית וכמו שאיתא בסה"ק פרי צדיק בפרשת מסעי שזמן רעוא דרעוין מסוגל לכפר אף על גילוי עריות ובוועל ארמית ר"ל שכל זה זוכים לכפר בסעודת רעוא דרעוין וזל"ק: "לבר נטלין ולא עאלין הני כלבין דחציפין. בזוהר הקדוש [זוהר חדש פרשת מסעי]: ועל דא תנינן, הנבעלת לנכרי קשורה בו ככלב, מה כלבא תקיפא ברוחא חציפא, אוף הכא דינא בדינא תקיפא חציפא. ובגמרא יש לשון זה על הבועל ארמית שקשורה בו ככלב [ע"ז ה.]. דדרש להיות עמה לעולם הבא". ועל הנבעלת לנכרי איתא דשדי בה זוהמא [יבמות קג:], ואיתא שהנבעלת לערל קשה לפרוש [בראשית רבה פ.]. ואמר בזוהר הקדוש: 'ועליהו אתקרי והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה' [ישעיה נו, יא], וזה כלבין דחציפין. והיינו דיצר הרע של זנות נקרא נחש אשת זנונים [זח"ב דף קמח:], וכתב [ירמיה ג, ג] 'ומצח אשה זונה היה לך מאנת הכלם', שאין לה בשת, והוא דינא בדינא תקיפא חציפא. ובסעודה ג' דשבת שאז הוא רעוא דרעוין ולית זעפין, אז הזמן מסוגל לתיקון אף לפגם זה. אף דאיתא בגמרא [עירובין יט.]: 'ואתי אברהם אבינו ומסיק להו בר מישראל שבא על הכותית דמשכא ערלתו ולא מבשקר ליה'. והוא מפני שקשורה בו ככלב שהוא מצח אשה זונה. אבל בסעודה ג' שאז הוא התגלות מצחא דעתיקא כמו שאמרו [אדרא זוטא קכט.]. והוא היפך מצח אשה זונה אשת זנונים" עכ"ל.

הרי מוכח מדבריו הקדושים עד כמה גדול כח הכפרה בעת רעוא דרעוין דשבת קודש שמכפר על כל העניינים, והנה בודאי אף על החטא הידוע דאיתא בזוהר הקדוש שאין לו תשובה כי אם בתשובה סגי וקשה עד מאד לתקן החטא הזה ח"ו, אמנם על ידי לימוד התורה בשבת קודש ותשובה ובפרט בעת רעוא דרעוין זוכין לתקן הכל.

ובכן צריך שיהא בבחינת זכור ושמור היינו שתזכור את יום השבת קודש לנצלו היטב לעבודת השי"ת ולהיות בבחינת שמור היינו שתהא שמור בקדושה ולקבל על עצמו מעתה ולהבא לבל ישוב לכסלה ובודאי על ידי לימוד התורה בשבת קודש ביגיעה ותשובה השבת קודש יקבל השי"ת תשובתו ברצון לפני אדון כל.

ועוד עצה יעוצה מה דאיתא מהבעל שם טוב הקדוש שצריך עד מאד שיהא זהיר במקוה כל יום ולא יחסיר וכמו שכתב בספר בעל שם טוב בפרשה דידן וזל"ק: "אמר הבעל שם טוב שמה שזכה לכל המדרגות שלו הכל היא בעבור שהתמיד בטהרת המקוה תמיד, ובאמת זה ענין גדול מאוד כי המקוה מטהר את הגוף והנפש" עכל"ק.

ובודאי על ידי שנקיים כל העצות שדברנו היינו שיהא גומל חסדים טובים בעצות ובמילות עידוד ועזרה לחבירו ועל ידי לימוד התורה בשבת קודש שיהא מנצלו לעבודת השי"ת, וכן בזהירות בטהרת המקוה נזכה לתקן כל הפגמים ולזכות לתשובה שלימה ולכפרה גדולה.

יעזור השי"ת שנזכה במהרה לתשובה מעליא ונזכה לחסדים טובים מאת השי"ת ולתקון העולם במלכות שדי בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

לקבלת הגליון מידי שבוע למייל שילחו ל m0732951213@gmail.com